

8. Psychologické otázky bezpečnosti práce

Cíl:

získat poznatky a dovednosti v oblasti bezpečnosti práce a předcházení úrazům v práci

Klíčová slova:

pracovní úrazy, nemoci z povolání, bezpečnost práce, princip preventivní opatrnosti

Nelze souhlasit s takovými pracovními činnostmi, které by vedle výrobků a ostatních cílových výsledků práce produkovaly také úrazy, nemoci z povolání atp..

Nepříznivé vlivy, jež mohou být příčinou pracovních úrazů, nemocí z povolání a jiných poškození lidského organismu, třídíme zpravidla takto:

- *mechanické* působení: pořezání, píchnutí, pohmoždění apod.,
- *chemické* působení: akutní a chronické otravy, popálení, poruchy centrálního nervového systému, dýchacího systému apod.,
- zasažení *elektrickým* proudem,
- působení nevhodného *tlaku* vzduchu,
- působení *prachu* (ekzémy, záněty spojivek, záněty průdušek),
- působení nadměrného *hluku* (poruchy sluchu),
- nepříznivé působení *světla*,
- vliv *otřesů*,
- působení škodlivého *záření*,
- působení extrémní *teploty*,
- nepříznivá nebo *jednostranná námaha* (fyzická),
- *psychické vypětí*.

Je pozoruhodné, že úrazy a pracovní nehody mají charakteristické rozložení podle časového průběhu práce. Asi ke 45 % úrazů a nehod dochází v poslední třetině sledovaného časového úseku pracovní doby. Na nebezpečí v pracovním procesu lze lépe upozornit sluchovým signálem než zrakovým, pokud ovšem pracovníci nejsou hluchoněmi.

Trvalá péče o zdraví a bezpečné pracovní podmínky jsou nezbytnou podmínkou komplexně chápané péče o zdraví pracujících. Zdravé a bezpečné práce není možno dosáhnout bez znalostí a důsledného dodržování platných bezpečnostních a hygienických předpisů, týkajících se ochrany zdraví při práci.

Při podrobnější rozvaze o pořadí naléhavosti jednotlivých plánovaných opatření se využívá především výsledků kategorizace pracovišť, které vyjadřují v podstatě míru zátěže pracovníků danou škodlivinou i rizika nemocí z povolání, průmyslové otravy a jiného poškození zdraví z práce. Je třeba zabezpečit, aby mladistvým nebyla přidělena práce, která je *pro mladistvé zakázána*. Jedná se např. o práce, které se zřetelem k fyziologickým, anatomickým a psychickým vlastnostem tohoto věku jsou pro mladistvé nepřiměřené nebo škodlivé jejich zdraví, resp. ohrožují jejich zdravý vývoj. Patří sem rovněž práce, při nichž jsou mladiství vystaveni zvýšenému nebezpečí úrazu nebo by při jejich výkonu mohli vážně ohrozit

bezpečnost a zdraví jiných osob. Týká se to také, prací přesčas a prací v noci, prací pod zemí při těžbě nerostů nebo při ražení tunelů a štol.

Ve skupině **mladistvým zakázaných prací** jsou:

- a) práce s rizikem *ionizujícího záření* každého druhu (otevřené zářiče, radioaktivní látky, suroviny, rtg. přístroje atd.).
- b) Práce, při nichž dochází k *vibracím*, které se přenášejí místně i celkově, a práce v hluku s číslem třídy vyšším než N 80 (A).
- c) Práce ve vysokofrekvenčním *elektromagnetickém* poli.
- d) Práce v nadměrně zatěžujících *mikroklimatických* podmínkách (horké provozy, práce v chladu, změny atmosférického tlaku).
- e) Práce, při nichž je pracující vystaven *nákazám* (zejména těm, které způsobují chronická onemocnění nebo trvalé následky). U děvčat i s výhledem na možné následky snížení plodnosti. Jsou to např. tuberkulóza, toxoplazmóza, brucelóza, antrax, ornitózy, rickettsiízy, tularemie, ostatní nákazy přenosné ze zvířat na člověka. U chovů zamořených tuberkulózou platí zákaz práce mladistvých až do 21 let.
- f) Práce, při nichž je člověk vystaven působení *určitých látek*. Jde zpravidla o práce při výrobě léčiv, barev, hnojiv, o práce s jedy a s látkami zdraví škodlivými.
- g) Práce vyžadující *nepřiměřenou fyzickou námahu*, hlavně jde-li o zdvíhání nadměrně těžkých břemen a jejich překládání (rezortní seznamy o přípustné zátěži).
- h) Práce, při kterých je zvýšené nebezpečí *úrazů*. Zde je možné učinit výjimku u studentů nebo žáků, podle druhu výuky (např. výjimku ze zákazu jízdy s traktorem u studentů starších 16 let).

Mezi hlavní cesty ke **snížení úrazovosti** můžeme zařadit:

- a) bezpečnostní technické zajišťování strojů, náradí a výrobních zařízení včetně dopravy.
- b) Účelnou organizaci práce a pracovišť, pořádek na pracovišti, zajištění ochranných pomůcek.
- c) Správné zařazení pracovníků z hlediska zdravotně - psychologického. Je třeba vyloučit osoby s vážnými zdravotně - psychologickými kontraindikacemi pro určité zaměstnání. Lidé pracující na rizikových pracovištích by měli být pod pravidelnou psychologickou a zdravotnickou kontrolou.
- d) Výcvik pracujících k bezpečné práci a zdravotní výchovu. Úkolem *zdravotní výchovy* pracujících i žáků a studentů je, aby byli vedeni nejenom ke znalosti platných norem, ale aby jejich dodržování také důsledně vyžadovali. Sami se ovšem musí podle těchto norem v práci i ve volném čase řídit především. Jedině tak zabráníme pracovním a mimopracovním úrazům, nemocem z povolání a poškození zdraví z práce.
- e) Patří sem i respektování obecného ekologického principu *preventivní opatrnosti*, tj. vyvarování se všech činností, jejichž případné záporné důsledky můžeme s vysokou pravděpodobností předvídat.
- f) Kontrolní činnost. Je nutno usilovat, aby zjištění kontrolních orgánů byla objektivní a průkazná. Při zjištění nedostatků je nutno je přesně popsat, uvést porušený předpis, příčiny zjištěných nedostatků a délku jejich trvání, odpovědnou osobu, která nedostatek způsobila, výši zjištěné škody, resp. i další škodlivý důsledek, který byl uvedeným nedostatkem způsoben. Na závěr se uvádějí i další skutečnosti, které vyplynuly z kontrolní prověrky a

termínované návrhy nápravy včetně kárného opatření podle příslušných ustanovení zákoníku práce.

? *Otázky a úkoly*

1. *Kdy nejčastěji dochází k úrazům?*
2. *Které pracovní činnosti jsou zakázány mladistvým?*
3. *Čím lze snížit úrazovost?*
4. *Jaký význam má zdravotní výchova na pracovišti?*
5. *Popište podstatu principu preventivní opatrnosti?*

Literatura:

Kohoutek, R. *Základy užití psychologie*. BRNO: Akademické nakladatelství CERM, 2002